

SZABADIDŐSPORT A FELSŐOKTATÁSBAN

LEISURE SPORT ACTIVITIES IN UNIVERSITIES

PFAU CHRISTA PhD hallgató,

Ihrig Károly Gazdálkodás- és Szervezéstudományok Doktori Iskola

DOMONKOS SZILÁRD projekt menedzser

Debreceni Egyetem

ABSTRACT

Fifty percent of the secondary school students and only one third of the university students are involved in regular sporting activities in Hungary (Fábri, 2002). There are differences between sporting habits, and also, that the differences are influenced by the societal background of the individuals. It is, therefore, very important that higher education provide formal frames and conditions of organized sports and lifestyle consultancy, and that students become aware of the preventive function of sports. Up to now sports do not seem to fulfill an integral and leading part in the life of higher educational institutions in general. Obviously, the scarcity of resources in the higher education does affect the sports sector too. Sports Leaders studied in the higher educational institutions of leisure sport activities, organizing what characterizes the current situation and how they see the development potential stakeholders. Based on my results, I concluded that the sports opportunities of students are especially good according to the managers. This statement confronts the research findings which suggest that the sports activity of students is very low. I will clarify this contradiction in a subsequent research.

1. Bevezetés

Az egészségi állapotot meghatározza az életmód, egészség kultúra és a környezet. A civilizációs ártalmak közé soroljuk a mozgásszegény életmódot is. Az Eurobarométer (2014) adatai szerint a magyarok 38 százaléka sportol legalább hetente egyszer, amely az elmúlt években növekvő tendenciát mutat. A hallgatók sportaktivitása csökken a középiskolás évekhez képest. A felsőoktatási keretek viszonylagos állandóságot biztosítanak az egyetemi-főiskolai sportnak. A fiatal felnőttek 35-40 százaléka közvetlenül elérhető, megszólítható. Az egyetemen eltöltött évek a személyiség formálás utolsó, keretbe foglalt elemei az életnek. Itt lehet még tudatosítani, mintát adni, igényt felkelteni a sport és oktatás erejének egyesítésével. Az egyetemekről, főiskolákról kikerülő értelmiségiek népszerűsíthetik, támogathatják a mindennapi sportot, motiválhatják környezetüket az egészséges életmódra. Az

egyetemi élet változásokat okoz szabadidős tevékenységükben ez által a sport-hoz való viszonyban is. Felerősödik döntés szabadságuk, megváltozhat lakóhelyük, növekszik egyéni felelősségük és a kortársak erősebb jelenléte is hatással van sportszokásaikra. A felsőoktatásba való belépés nem kedvez a sportolásban való részvételnek (Neulinger,2007). Mégis ennek a korosztálynak a legelérhetőbb színtere, hogy bevonjuk a sportéletbe és szabadidősportba. A szabadidősport programok megtervezésében figyelembe kell venni a fiatal generációk új igényeit, megváltozott ízlés világát és az új igények megváltozott hely és eszköz feltételeit. A 2012-ben hatályba lépett a nemzeti felsőoktatási törvény azon paragrafus, ami előírja, hogy a felsőfokú intézményekben biztosítani kell a rendszeres sportolási lehetőséget, ráépülve a közoktatásban bevezetett mindennapos testnevelés programjára. Az állami finanszírozott diákoknak térítésmentesen vagy nagyon kedvező áron lehetőséget kell biztosítani a sportlétesítmények használatára. Ezzel együtt előtérbe került a szabadidősport, mint szolgáltatás az egyetemen belül, amivel vonzóbbá lehet tenni az egyetemet a hallgatók számára, megerősítve így az egyetem pozícióját a piacon. Kutatásunk célja bemutatni a felsőoktatási sportvezetők véleményét az intézmények szabadidősport helyzetéről és fejlesztési lehetőségeiről.

2. A kutatás anyaga és módszere

Az egyetemi sportéletben és a rendszeres testmozgásra a legfontosabb szempontok a hallgatók számára könnyű elérhetőség és a szolgáltatás ára. Ezért is kiemelt szerepe van, ha minél több sportágban biztosított szabadidősport szolgáltatás az egyetemeken szervezésében.

A vizsgálatokat papír alapú, saját szerkesztésű kérdőív segítségével végeztük. A kérdőív kitöltése önkéntes volt. A standardizált kérdőív 29 zárt és nyitott jellegű kérdést tartalmazott és három fő kérdés csoportra tagolódott. Az első csoportban az intézmények szabadidősport lehetőségei és finanszírozásukkal kapcsolatos kérdések kaptak helyet, a második csoportban a felsőoktatási szabadidősport fejlesztési lehetőségei, míg a harmadik csoportban a sportvezetők szociodemográfiai adataira vonatkozó kérdések szerepeltek. A nyitott kérdésekre a válaszadó szabadon fogalmazta meg válaszát, saját szavaival. A zárt kérdésnél a megkérdezettek előre megadott válaszlehetőségek közül választották ki a megfelelőt. A kérdőív kitöltését személyes egyeztetés is követett. Jelen dolgozatunkban a rendelkezésre álló terjedelmi keretek csak a második kérdéscsoport eredményeinek közlését tették lehetővé.

Az összehasonlító elemzésünk a 18 felsőoktatási intézményre terjed ki. Az intézmények sportközpont, sportiroda vezetői és vezető testnevelői töltötték ki a kérdőívet a szabadidősport szervezési lehetőségeiről, háttéréről. A lekérdezés a Debreceni Egyetemen tartott sportvezetői továbbképzésen történt 2014. október 2-3-4-én. A kutatás mintáját az a 42 sportvezető képezi (1. táblázat), aki részt vett a továbbképzésen, válaszolt a kérdőívben szereplő kérdésekre. Kizáró okokat nem alkalmaztunk.

1. táblázat: A minta bemutatása
Table 1: Introduction of the sample

NEM		Budapesti felsőoktatási intézmény	Vidéki felsőoktatási intézmény
FÉRFI	28 fő	9 fő	19 fő
NŐ	14 fő	3 fő	11 fő
ÖSSZESEN	42 fő	12 fő	30 fő

Forrás: saját szerkesztés

Hazánkban jelenleg 69 felsőoktatási intézmény működik melyből, 29 állami, 15 alapítványi és 25 egyházi támogatású. A megkérdezett vezetők által képviselt egyetemekre, főiskolákra közel 200 000 nappali tagozatos hallgató jár a 240 000 összlétszámból. Ez az arány megbízható képet nyújt a szabadidősport helyzetéről. Az adat felvételezésében egyetemi sportvezetők vettek részt, így az értékelések egyértelműen vezetői értékítéletet jelentenek. A vezetők munkahelyi megoszlása szerint hat budapesti és tizenkét vidéki felsőoktatási intézmény sport vezetője válaszolt a kérdésekre. A mintában képviselve vannak a legfontosabb hazai felsőfokú intézmények és a felsőoktatási hallgatói létszám több mint négyötöde. A 29 állami felsőoktatási intézmény sportvezetői közül 18 sportvezető (62 százalék) válaszolt a kérdésekre.

3. Eredmények

Vizsgáltuk, hogy az egyetemek által nyújtott hallgatói sportszolgáltatásokkal milyen mértékben elégedettek a megkérdezett sportvezetők. Egy négyfokozatú skálán kellett értékelni az felsőoktatási szabadidősport szolgáltatások lehetőségeit. A vizsgált felsőoktatási intézmények vezetői többségük (51%) kifejezetten jónak minősítette a hallgatói szabadidősport lehetőségét.

A vezetők véleménye inkább pozitív, 89 százalék elfogadhatónak vagy annál jobbnak minősítette a hallgatói szabadidősport lehetőségeket. Kevésnek csak a megkérdezettek 11 százaléka értékelte a szabadidősport alternatívákat. Ezt az értékelést a budapesti egyetemek sportvezetői adták. A négyévente lefolytatott „Ifjúság” nagymintás kutatás (Bauer et al. 2013) 2012. évi vizsgálat szerint a fiatalok 35 százaléka vallotta önmagáról azt, hogy a kötelező iskolai testnevelési órán kívül rendszeresen sportol. A felsőoktatási intézményekben a sportvezetők szerint megfelelő a szabadidősport szolgáltatások mennyisége, mégis csökken a sportoló hallgatói létszám. Változtak a hallgatói szabadidős szokások, melyben az aktív életmód háttérbe szorult. A probléma további kutatást igényel, szükséges hallgatói oldalról is megvizsgálni.

Külön kérdésben vizsgáltuk, hogy ki szponzorálja az egyetem-főiskola által kínált szabadidősport lehetőségeket. A rendezvények, bajnokságok anyagi háttérét

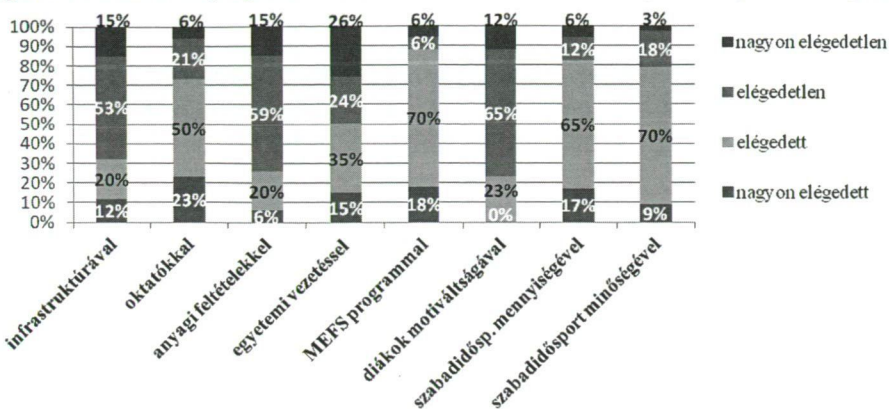
a hallgatókon kívül az egyetem, Hallgatói Önkormányzat (HÖK) és az egyetemi egyesület biztosítja (Kőmíves et al., 2014). Az egyesületek az egyetemek életében is meghatározó szerepet töltenek be, mivel pályázati támogatások is könnyebben elérhetők (Bácsné, 2015). Három felsőoktatási intézmény szabadidősport rendezvényeit támogatja rendszeresen szponzor, ami nagyon kevés anyagi támogatást jelent. Az egyetemi szabadidősport szponzorálása nem elég vonzó lehetőség a befektetőknek, nincs nagy piaci értéke, ezért is van jelentősége a TÁMOP támogatásoknak. Az egyetemi és szponzori anyagi háttér kérdéseire három felsőoktatási intézmény nem adott választ. A támogatások összegét százezer forinttól tizenegy kategóriába soroltuk. A legmagasabb összegű kategória az öt millió feletti volt. Öt egyetemen 5 millió forint feletti összeggel támogatja az intézmény a szabadidősport szolgáltatásokat, amely az hallgatói létszámtól függ legnagyobb mértékben. A többi vizsgált intézményben százezer forinttól négy millió forintig változik a támogatás összege. A külső támogatók által biztosított összegek is nagy szórást mutatnak, de legtöbbször (heten) a százezer-ötszáz ezer forintos kategóriát jelölték meg. A szponzorok általában sportszolgáltatással kapcsolatos egyének, vállalatok, akik potenciális vevőt látnak a hallgatókban és így könnyen tudják reklámozni termékeiket a rendezvényeken. A hallgatók akár kedvezményeket is kaphatnak a szponzoroktól és újabb szabadidősport szolgáltatás igénybe vételére lehet motiválni (fitness bérlet).

A szabadidősport szolgáltatások akkor lesznek sikeresek a felsőoktatási intézményekben, ha maximálisan figyelembe vesszük a hallgatói igényeket és hozzá igazítjuk a szolgáltatások milyenségét. A legfontosabb környezeti tényezőnek a hallgatók a közelséget és az időt jelölték meg. Ehhez kell igazítani a szolgáltatásokat, amelyek természetesen a felsőoktatási intézmények létesítmény ellátottságától is függ.

Elégedettségi vizsgálatot készítettünk, melyben kiértékeljük a vezetők véleményét a mai egyetemi szabadidősport lehetőségeiről, feltételeiről (1. diagram). A Magyar Egyetemi- Főiskolai Sportszövetség (MEFS) által meghirdetett SportPont Programhoz minden megkérdezett egyetem csatlakozott és 88 százalékban elégedettek a MEFS által propagált szabadidősport programmal. A SportPont Program megvalósítása a Hallgatói Önkormányzat segítségével valósul meg, egyre népszerűbb a hallgatók között. A sportszolgáltatások mennyiségével és minőségével 82 illetve 79 százaléka a sportvezetőknek elégedett, amely azt jelenti, hogy szerényebb anyagi háttérrel is megoldható a sportszolgáltatások mennyisége és minősége. Az egyetemi vezetés sporthoz való hozzáállását fele-fele arányban minősítették pozitívan illetve negatívan. Vannak olyan egyetemek, ahol nehezebb megszervezni a szabadidősport rendezvényeket, ha a vezetés nem áll támogatóként a háttérben. A sportban dolgozó egyetemi vezetőknek, testnevelőknek, edzőknek motiváló erőként hathat, ha elismerik, segítik munkájukat és nem ütköznek falakba a megvalósítás során. A sportvezetők elégedettek az oktatók munkájával és hozzáállásával.

1. diagram: Egyetemi sportvezetők elégedettségi vizsgálata (százalékos arány)

Figure 1. University sports leaders satisfaction investigation (percentage)



Forrás: saját szerkesztés (2015)

A válaszadók 68 százaléka elégedetlen az egyetemi campus sport infrastruktúrájával, a fejlesztést nagyon fontos feladatnak tekintik. Ehhez szorosan kapcsolódik a meglévő anyagi feltételek, amivel a sportvezetők 74% százaléka elégedetlen.

A sportvezetők véleménye szerint a diákok motiválására kell nagyobb hangsúlyt fektetni, mivel 87 százaléka elégedetlen ezzel a tényezővel. A hallgatók közül kevesen választják szabadidejükben a sportot (Szabó, 2012; Kovács, 2011). Olyan hallgatókat kell megszólítani és bevonni a sportéletbe, akik eddig nem vettek részt a sportrendezvényeken. A MEFS jövőképe is egy olyan Magyarország, ahol minden második hallgató rendszeresen mozog hobbiszinten és sokan közülük amatőr versenyzők is. Ezekért a célokért még sokat kell tennie az egyetemek sportvezetésének és a célcsoportnak, a diákoknak is.

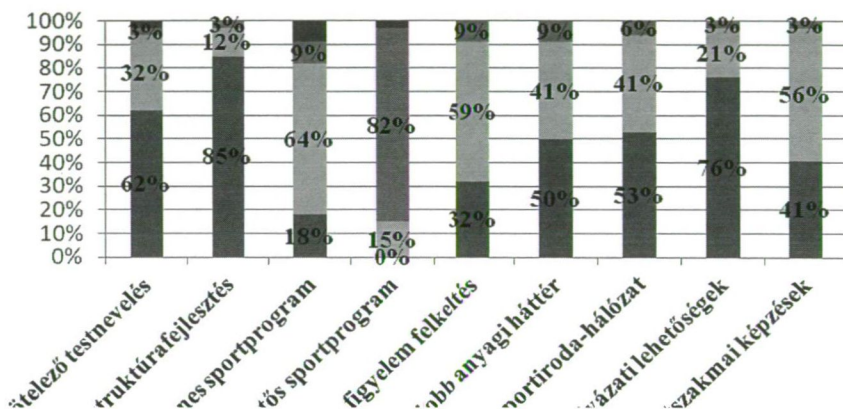
Külön kérdésben vizsgáltuk, hogy milyen fejlesztési lehetőségeket tartanak fontosnak a sportvezetők egyetemi szabadidősport terén. Legfontosabbnak a sportvezetők szerint az infrastruktúrafejlesztést és pályázati lehetőségek kihasználása (2. diagram). A két tényező összefügg, mivel az egyetemek saját erőforrásaiból nehezen tudnak nagyobb fejlesztéseket megvalósítani, szükség van pályázati fedezetre is. A TÁMOP pályázat segítségével a konvergencia régióban 13, míg a Közép-magyarországi régióban további 9 állami felsőoktatási intézmény tudta bővíteni szabadidősport rendezvényeinek számát és sportirodákat alapítottak, melynek feladatai közé tartozik a szabadidősport népszerűsítése is.

Előtérbe helyezik a megkérdozettek a sportszakmai képzések szervezését az egyetemi oktatók számára, mivel könnyebben tudnak megfelelni a hallgatói igényeknek. A továbbképzések segítségével új, népszerű sportokat ismernek meg, be tudják építeni a szabadidősport rendezvények, foglalkozások programjába. A válaszadók 94 százaléka szerint a testnevelés, mint kritérium tárgy is fontos szere-

pet játszik a szabadidősport fejlesztésében. A testnevelés órára járók az egyetemi sporttal közvetlen kapcsolatba kerülnek, könnyebben tájékozódnak a rendezvényekről, bajnokságokról.

2. diagram: Felsőoktatási szabadidősport fejlesztési tényezőinek fontossága sportvezetők véleménye alapján (százalékos arány)

Figure 2. Based Higher Education leisure sports development factors of the importance of sports managers' opinions (percentage)



Forrás: saját szerkesztés (2015)

Csak néhány felsőoktatási intézményben nem kritérium tárgy a testnevelés, van ahol választható tárgyként jelenik meg. Kevésbé tartják fontosnak több fizetős rendezvény szervezését, mivel véleményük szerint elég foglalkozás, bajnokság áll rendelkezésre a hallgatóknak. Szóban hozzátették, hogy a hiányzó motiváltság és a lustaság az oka a szabadidősport népszerűtlenségének.

4. Összefoglalás

Sportvezetők körében vizsgáltuk, hogy a felsőoktatási intézmények szabadidősport tevékenységben, szervezésben mi jellemzi a jelenlegi helyzetet és milyen fejlesztési lehetőséget látnak az érintettek. Tanulmányunkban az általunk összeállított, saját szerkesztésű kérdőíves vizsgálat helyzetfelmérőjének második témakörből összegyűjtött adatok elemzésének eredményeit mutatjuk be. Ennek keretében vizsgáltuk, hogy milyen a szabadidősport lehetőségének megítélése, elégedettek-e a sportvezetők intézményükben biztosított feltételekkel. Választ kerestünk arra is, hogy ki biztosítja az anyagi háttérrel a szabadidősport rendezvényeknek és milyen fejlesztési elemeket tartanak fontosnak a vezetők, hogy a hallgatói igényeknek meg tudjanak felelni. Eredményeink alapján megállapítottuk, hogy a vezetők értékítélete alapján az egyetemi hallgatók sportolási lehetőségei kifejezetten jók. Ez a megállapítás ellentétben van azokkal a kutatási eredmények-

kel, amelyek arra utalnak, hogy a hallgatók sportaktivitása rendkívül alacsony. Ezt az ellentmondást későbbi kutatásunk során tisztázni fogjuk. A diákok motiválására kell nagyobb hangsúlyt fektetni, ezzel a tényezővel voltak a legelégedetlenebbek a sportvezetők. A szabadidősport fejlesztési tényezői közül legfontosabbnak az infrastruktúra fejlesztést és a pályázati lehetőségeket tartják.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- Bácsné Bába Éva (2015): Sportszervezetek működési kereteinek változása Közép-Európai Közlemények (No. 28) VIII. évf.: (1.) pp. 151-161. (2015)
- Eurobarometer (2014): http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_412_en.pdf letöltés ideje: 2015-05-09.
- Fábri István (2002): A sport, mint a fiatal korosztályok életmódjának meghatározó eleme In: Bauer Béla, Szabó Andrea és Laki László. szerk. Ifjúság 2000. pp. 159-171.
- Kovács Klára (2011): Egyetemisták szabadidős tevékenysége és mentális státusa; Iskolakultúra 2011:10-11 pp. 147-162. epa.oszk.hu/00000/00011/.../iskolakultura_2011_1011_147-162.pdf
- Kömíves Péter Miklós – Vörös Péter – Dajnoki Krisztina (2014): A felsőoktatás nemzetköziesedése: megoldás a hallgatói létszám csökkenésére? Humán Innovációs Szemle, V. évfolyam, 1-2.szám (2014. december), Kaposvár, pp. 34-42. ISSN 2062-0292
- Neulinger Ágnes (2007): Folyamatos megerősítést igénylő tanult fogyasztás – A társas környezet és a sportfogyasztás viszonya. PhD - értekezés, Budapesti Corvinus Egyetem Gazdálkodástani Doktori Iskola http://phd.lib.unicorvinus.hu/264/1/neulinger_agnes.pdf
- Pfau Christa (2014): Egyetemisták szabadidősport szokásai a Debreceni Egyetem Agrártudományi Központjában. In: Acta Agraria Debreceniensis, Debrecen, 2014/58. pp.155-163.
- Szabó Ágnes (2010): Mi történt 2004 és 2010 között a budapesti egyetemisták szabadidősport-fogyasztásában? Budapesti Corvinus Egyetem Vállalatgazdaságtan Intézet 154.sz Műhelytanulmány HU ISSN 1786-3031, Budapest.